

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ЗАСОБІВ ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРІВ У СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

ПРИХОДЬКО Арсен Володимирович - здобувач кафедри цивільно-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та психології НАВС

УДК 341.6/9

Стаття посвячена аналізу переваг і недоліків існуючих общепринятых альтернативних способів врегулювання спорів, котрі мають місце в Україні і країнах ЄС з участю суб'єктів частно-правових відносин.

Ключові слова: альтернативне врегулювання спорів, міжнародний комерційний арбітраж, медіація, переговори, суб'єкти приватно-правових відносин.

Постановка проблеми у загальному вигляді

На сьогодні існує нагальна потреба у вивченні міжнародного досвіду в питаннях, пов'язаних із вибором найбільш дієвих і опробованих альтернативних засобів врегулювання спорів для подальшого удосконалення норм національного законодавства, приведення його у відповідність із нормами ЄС та розробки механізмів практичного застосування в сфері регулювання і проведення процедури примирення у конфліктних ситуаціях між суб'єктами приватно-правових відносин.

Найрозвинутіші демократичні суспільства одне з головних завдань удосконалення ефективності законодавства співвідносять із впровадженням дієвих важелів швидкого та справедливого вирішення суперечок та захистом інтересів учасників суспільних відносин. Це завдання відображається і в економічних відносинах, де перед державою стоїть ціль чіткого та організованого розв'язання конфліктів та спорів з приводу економічних та матеріальних благ.

Зв'язок вказаної проблеми із важливими науковими та практичними завданнями

Активний розвиток засобів альтернативного врегулювання міжнародних спорів в Україні таких як медіація, переговори та міжнародний комерційний арбітраж, неможливий без ґрунтовного наукового дослідження існуючого міжнародного досвіду в цій сфері. Аналіз існуючої практики та досвіду дозволить підготувати належну законодавчу базу для ширшого застосування засобів альтернативного врегулювання спорів. Поширення цих засобів дозволить вивести проблему вирішення міжнародних спорів на якісно новий рівень, пришвидшити їх розв'язання, зменшити навантаження державної судової системи, сприятиме надходженню додаткових інвестицій і підвищенню комерційної зацікавленості суб'єктів господарювання.

Метою статті є розкриття, узагальнення основних засобів альтернативного врегулювання спорів за участю суб'єктів приватно-правових відносин у сфері вироблення матеріальних благ, їх переваг та недоліків з урахуванням чинних норм цивільного та міжнародного приватного права.

Об'єктом є суспільні відносини в сфері вирішення спорів шляхом альтернативних засобів врегулювання.

Предметом статті є визначання основних і найбільш дієвих міжнародних альтернативних засобів врегулювання спорів, їх переваг та недоліків.

**Аналіз останніх досліджень
і публікацій, у яких започатковано
розв'язання цієї проблеми**

У вітчизняній юридичній науці сутність засобів альтернативного врегулювання спорів досліджувалась такими відомими теоретиками права, як Гаврилишин А. П., Гуменюк В. І., Зозуля О. О., Кисельова Т. С., Коваленко В. В., Кравцов С. О., Мамон З. В., Михальський Ю. А., Переверзева О. С., Підопригора О. А., Побірченко І. Г., Подковенко Т. О., Притика Ю. Д., Рамзайцев Д. Ф., Розенберг М. Г., Торгашин О. М., Цірат Г. А., Щербина В. С.

Однак у вітчизняній юридичній літературі проблема альтернативних (а отже, більш швидких і ефективних з точки зору витраченого часу, а час – це гроші) засобів врегулювання міжнародних спорів залишається недостатньо дослідженою, що опосередковано підтверджується наявністю великої кількості спорів в очікуванні вердикту суду, що, у свою чергу, не є позитивним сигналом для потенційних інвесторів.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття

Питання альтернативних засобів врегулювання міжнародних спорів в Україні досі залишається недостатньо розвиненою. Ця обставина зумовлює необхідність розвитку правового регулювання зазначених відносин та законодавчого стимулювання застосування альтернативних засобів врегулювання спорів. У зв'язку з цим виникає потреба наукової бази для розмежування окремих засобів, їх переваг та недоліків.

Виклад основного матеріалу дослідження і обґрунтування отриманих наукових результатів

На сьогоднішній день міжнародна практика вирішення спорів за участю суб'єктів приватно-правових відносин слугується двома шляхами розв'язання спорів: традиційним (звернення до державних юрисдикційних органів – судів), та нетрадиційним – альтернативним (вирішення спорів з позиції інтересів шляхом пошуків компромісних рішень та досягнення згоди між конфліктуючими сторонами завдяки

зусиллям третьої, незалежної сторони) [12; С. 247]. Втім визначення альтернативних засобів нетрадиційними [13], як свідчить практика їх застосування, не означає меншої ефективності. В Україні, відповідно до ст.124 Конституції України право на забезпечення судового захисту здійснюється Конституційним Судом та судами загальної юрисдикції, проте чинне законодавство також надає можливість вирішення існуючих спорів альтернативним шляхом.

Засоби альтернативного врегулювання спорів надають можливість використання різних методів, які найкраще враховуватимуть інтереси сторін та їх вимоги в залежності і з урахуванням сутності спору. Такий шлях надає можливість для подальшої співпраці між сторонами у майбутньому без загострення відносин. У кінцевому результаті спір вирішується мирним і, як свідчить практика, найбільш ефективним шляхом та сприяє прогресу та розвитку конкретних правових відносин у суспільстві в цілому.

Притика Ю.Д. надає наступне визначення Альтернативному врегулюванню спорів (АВС) – це група процесів, за допомогою яких вирішуються спори і конфлікти без звернення до формальної системи судочинства. Альтернативні способи вирішення спорів уявляють собою сукупність різноманітних процедур, які спрямовані на подолання юридичного конфлікту, здійснюються, як правило, недержавним органом чи приватною особою виходячи з принципів добровільності, нейтральності, конфіденційності, диспозитивності, рівноправності. [11]. Повністю підтримуючи запропоноване визначення, з нашої точки зору, доцільним було б враховувати і основоположний принцип неупередженості, оскільки нейтральність як принцип не може розглядатись як тотожне поняття.

Щодо відображення інших принципів, то зауважимо, що засоби альтернативного врегулювання спору базуються на договірній основі, що зумовлює добровільність їх застосування та мирний шлях врегулювання, відіграють позитивну роль для судової системи держави, адже саме на судові органи зменшується навантаження від вирішення значної кількості справ.

Засоби альтернативного врегулювання спорів широко застосовуються у міжнародних економічних відносинах, оскільки такий шлях надає можливість суб'єктам різних юрисдикцій на узгодження найбільш ефективного способу вирішення спору.

До загальноновизнаних міжнародних засобів альтернативного врегулювання спорів відносяться:

1. Міжнародний комерційний арбітраж (arbitration) – будь-який арбітраж (третейський суд) незалежно від того, чи утворюється він спеціально для розгляду окремої справи, чи здійснюється постійно діючою арбітражною установою (ст. 2 Закону України “Про міжнародний комерційний арбітраж”) [5]. Слід зазначити, що таке визначення арбітражу співпадає з визначенням наданим у Типовому Законі ЮНСІТРАЛ щодо міжнародного торговельного арбітражу від 21.06.1985 [14].

2. Посередництво або медіація (mediation) – структурований процес, незалежно від його назви або посилання на нього, за допомогою якого дві або більше сторін спору намагаються самостійно, на добровільній основі, досягти згоди для вирішення спору за підтримки медіатора (ст. 3 Директиви 2008/52/ЄС Європейського парламенту та Ради Про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах) [3].

3. Переговори – спосіб вирішення наявного правового спору сторонами самостійно без участі будь-яких третіх осіб.

Виходячи з наведеної класифікації критерієм розподілу виступає факт прийняття участі у вирішенні спору третіх осіб та об'єм їх повноважень.

На практиці можливі варіанти комбінації наведених засобів, шляхом використання багаторівневих застережень щодо вирішення спорів, передбачаючи послідовне використання примирювальних процедур, а у випадку їх безуспішності, арбітраж; або використання в якості самостійної процедури комбінацію посередництва та арбітражу; безпосереднє примирення сторін у процесі арбітражного розгляду [7; С. 69].

При більш детальному розгляді основних засобів альтернативного врегулюван-

ня спорів визначальними і з точки зору правосприйняття, і з точки зору сприйняття економічної доцільності є наступні:

1. Переговори є найбільш самостійним видом, з точки зору участі інших сторін, у процесі вирішення спору.

Переговори – це форма вирішення правового конфлікту шляхом обговорення його сторонами конфлікту з метою досягнення взаємовигідного (компромісного) рішення [2; С. 165].

В українському законодавстві до переговорного способу можна віднести претензійний порядок досудового врегулювання правового спору, який широко застосовується в господарському процесі, має на меті досягнення спільного рішення, яке влаштовує всі сторони, а отже, при визначенні компромісу сторони добровільно погоджуються на його виконання.

Ще однією суттєвою перевагою переговорів є можливість сторін самостійно та повноцінно контролювати процес. Цей спосіб здебільшого ґрунтується на повазі опонентів один до одного, що дозволяє досягати згоди там, де інтереси не співпадають, думки і погляди розходяться, проте результативні переговори можуть запобігти виникненню конфліктів у подальшому [12; С. 249].

2. Медіація є наступним засобом альтернативного врегулювання спору, в процесі якого до вирішення спору долучається третя особа – медіатор.

Медіація – це процес, який включає в себе участь незалежної третьої сторони у допомозі учасникам спору у вирішенні суперечностей шляхом переговорного врегулювання [15; С. 411]. Сторони самостійно визначають особу медіатора та правила, за якими здійснюється процедура медіації. При цьому медіатор виступає в ролі нейтрального арбітра, основним завданням якого є ведення процесу, налаштування сторін на обговорення, визначення протиріч та направлення сторін до компромісу.

У процесі медіації сторонам надаються значні права і повноваження. Сторони ж наділяють медіатора точно визначеним обсягом процесуальних повноважень, він не має права ні судити, ні оцінювати, ні

приймати та озвучувати будь-яке рішення. Медіатор може збирати інформацію, вивчати та узагальнювати її, робити помітки, керувати переговорним процесом, створюючи сприятливу атмосферу, але не правомочний впливати на процес примирення шляхом власних заяв. Він не представляє жодну зі сторін, а завдяки використанню існуючих технологій та особистого досвіду допомагає зняти роздратування, виплеснути негативні емоції та налагодити ефективне спілкування. Медіатор ставить питання щодо основних моментів протиріч, залагоджує точки напруги між сторонами, застосовує різноманітні способи, завдяки яким досягнення компромісу полегшується, а укладена сторонами медіаційна угода стає реальною для виконання [6; С. 16].

Досить цікавим і таким, що потребує уваги, є втілення принципу добровільності і його впливу на визначення прав і обов'язків сторін у медіації – сторони та посередник у будь-який час можуть припинити переговорний процес без пояснення причин або, при взаємній згоді, – поновити його [12; С. 251]. Результатом медіації стає досягнення зобов'язуючої угоди більш ефективним шляхом ніж у процесі судового розгляду. Медіація дозволяє зберегти кошти, час та сприяє сторонам вирішувати спір без переривання господарської діяльності та бізнес процесів.

Сторони приймають рішення щодо врегулювання спору (його учасники мають рівні права в переговорах та у прийнятті рішень – принцип рівноправності сторін), а якщо вони не дійдуть згоди, то мають право звернутися до суду. [12; С. 251].

До недоліків медіації слід віднести: високий ступінь залежності ефективності медіації від співпраці сторін спору; відсутність легальної і явної підтримки медіації з боку законодавця; складність застосування процедури медіації при наявності багатьох сторін спору; велика обережність при виборі посередника [8; С. 124].

Процес медіації, на відміну від судового, не потребує підготовки і надання значної кількості документів, дотримання процесуальних норм, порушення яких у суді може закінчитися програшем справи [12; С. 252].

Процес медіації – суворо конфіденційний (не розголошується), у той час як судовий розгляд, зазвичай, є процедурою публічною [12; С. 251].

Кодекс поведінки для медіаторів, який було розроблено з метою одержання більшої довіри до медіації, 2004 року підтримала Європейська комісія, яка в пункті 5 визначає, що медіатори повинні дотримуватись конфіденційності всієї інформації, яка отримується в процесі медіації. Єдиною підставою для розкриття конфіденційної інформації є обґрунтована законна вимога. Ст. 12 Директиви Європарламенту «Про деякі аспекти медіації в цивільних та господарських спорах» визначає такі умови для розкриття конфіденційної інформації:

(а) коли це необхідно для заперечення міркувань державної політики держави-члена, якої це стосується, зокрема, коли йдеться про забезпечення захисту найкращих інтересів дітей або попередження шкоди фізичному чи психічному здоров'ю особи; або

(б) коли розголошення змісту угоди, укладеної в результаті медіації, необхідне для реалізації або забезпечення виконання цієї угоди [3].

Активно користуються послугами медіаторів при вирішенні цивільних спорів у Швейцарії, Канаді, країнах Бенілюкс. Більш того, в США, Сполученому Королівстві, Австрії, Бельгії, Польщі, Норвегії, Фінляндії правові норми щодо позасудового вирішення спорів закріплені на законодавчому рівні [12; С. 253]

На даний час на розгляді у Верховній Раді України перебуває проект Закону України про “Про медіацію”. Зазначений законопроект пропонує затвердити понятійну базу, завдання, статус учасників процесу медіації їх права та обов'язки. Проходження цього законопроекту створить нові умови для розвитку медіації в Україні. Також позитивним, з нашої точки зору, є викладені в ньому пропозиції щодо термінологічного визначення суб'єктів процесу медіації, основні принципи процесу та сфера застосування медіації.

На нашу думку, це сприятиме чіткому розумінню процесу медіації, ширшому за-

стосуванню цього засобу врегулювання спорів, зменшенню навантаження на державну судову систему.

З іншого боку, пропозиція закріпити на законодавчому рівні вимоги щодо теоретичної, практичної підготовки та обов'язкової атестації медіаторів спеціальним органом – Радою медіаторів України – може призвести до обмеження кола осіб, які можуть буди медіаторами, оскільки по своїй суті це добровільний процес, а отже сторони повинні мати право обирати будь-яку особу для ведення процесу медіації.

3. Найбільш регламентованим альтернативним засобом вирішення спорів є інститут міжнародного комерційного арбітражу (третейського суду).

Арбітраж – спосіб вирішення спорів, при якому сторони звертаються до арбітрів (третейських суддів), вибраних сторонами або за їх згодою, або в порядку, встановленому законом. На відміну від системи державних судів, у яких питання підвідомчості та підсудності закріплені чинним законодавством, третейський розгляд не пов'язаний жорсткими процедурними нормами, і це позитивно позначається на індивідуальному підході до розгляду кожної справи, створює можливість пошуку варіантів для досягнення взаємоприйнятної угоди для сторін, або їх добровільного примирення [9; С. 93].

Міжнародний комерційний арбітраж не порівняний з національним арбітражем. Його характерна особливість у тому, що він не прив'язаний до жодної правової системи, а лише до контракту. Саме з обговорення арбітражного застереження, як правило, починається обговорення контракту. У контракті має бути обумовлено місце арбітражу, його умови, мова, застосовне право тощо. [10; С. 16]. Специфіка Міжнародного комерційного арбітражу – більшість джерел його регулювання є рецепцією міжнародних актів [1; С. 146]

Метою Міжнародного комерційного арбітражного суду є розгляд і вирішення міжнародного комерційного спору по суті на підставі обраного сторонами матеріального та процесуального права. Важливим моментом є обрання процедурних/про-

цесуальних правил та норм, оскільки саме процедурні питання надаватимуть переваги або створюватимуть перепони у розгляді спору, надаватимуть іншій стороні додаткові можливості.

Біда К.М. надає наступне визначення міжнародного комерційного арбітражу – це спеціальний юрисдикційний орган (спеціально створена установа), яка, як правило, діє на постійній основі при торгово-промисловій палаті, та покликана врегулювати спори, які виникають між господарюючими суб'єктами, з яких одним є нерезидент, з приводу здійснення ними торговельно-господарської діяльності [1; С. 147].

Арбітраж є тим способом вирішення спору, який дозволяє забезпечити необхідну ступень конфіденційності та право учасників на формування складу професіональних арбітрів, які розглядатимуть спір, така можливість надає гнучкість та індивідуальність кожній справі, втім повноваження арбітражу ґрунтуються на угоді між учасниками спору, тобто волі сторін, а не на загальному законі.

Існує думка, що Арбітраж протистоїть не тільки судовому вирішенню спорів, але й іншим альтернативним процедурам (переговори, посередництво), у той же час не стає відособленим від системи альтернативного вирішення спорів, наприклад від примирювальних процедур [7; С. 68], втім, на наш погляд, арбітраж не протиставляється, а доповнює, знаходиться у логічному ланцюгу засобів вирішення спірних питань в залежності від їх складності і доцільності залучення додаткових суб'єктів для знаходження консенсусу. На підтримку зазначеної позиції може свідчити ефективне функціонування і доведеність життєздатністю двох форм міжнародного комерційного арбітражу: арбітраж на постійно діючій основі (постійно діючий арбітражний орган при торгово-промисловій палаті чи міжнародній організації) та арбітраж для вирішення конкретного спору (суди «ad hoc»).

При цьому головним завданням арбітра в обох випадках є – максимально враховувати та узгоджувати волю сторін. У цьому одна з особливостей і переваг міжнародного комерційного арбітражу. Вся його система

ґрунтується на базовому контракті й арбітражному застереженні [10; С. 17]. У свою чергу, договірна основа призводить до того, що рішення є обов'язковими лише для сторін розгляду справи, саме в арбітражному застереженні або договорі визначаються основні питання можливого майбутнього арбітражного розгляду – матеріальне право, процесуальне право, мова, строки, місце розгляду, вибір арбітражної процедури та ін.

Враховуючи, що на практиці не існує міжнародних договорів без пункту вибору матеріального права, більшість арбітражних застережень, проте, не вказує процесуальне право стосовно до арбітражу, і багато навіть не вказує місце арбітражу. Такі визначення є важливими, оскільки процесуальне законодавство буде застосовуватись, а місце арбітражу може бути вирішальним по відношенню до прав сторін і, зокрема, у виконанні цього рішення. Крім того, точна специфікація про місце і процесуальне право арбітражу часто може заощадити багато часу і витрат під час самого арбітражного розгляду. Проте, потрібно бути обережним під час вибору юрисдикції, чие процесуальне законодавство добре пристосоване до міжнародного арбітражу, і чиї суди не дозволять неправомірного судового втручання в арбітраж [16; С. 10].

Питання допустимості розгляду спорів в міжнародному комерційному арбітражі розглядається в міжнародному праві, відповідно до Нью-Йоркської конвенції 1958 р., яка розглядає це питання у двох аспектах щодо арбітрабельності предмета спору, – в п. 3 ст. II Конвенції – обов'язок суду, при наявності вимоги однієї з сторін, передати справу до арбітражу (якщо не буде виявлено ознак недійсності, втрати сили арбітражної угоди). Також відповідно до пп. А, п. 2 ст. V Нью-Йоркської конвенції у виконанні рішення може бути відмовлено, якщо об'єкт спору не може бути об'єктом арбітражу відповідно до обраного регулюючого матеріального та процесуального права, або ж права країни, де рішення було винесено [4].

Нью Йоркська конвенція має чотири першочергові цілі:

1) визнавати дійсність арбітражних

угод; 2) надати правила для визнання іноземних арбітражних рішень; 3) надати механізм для приведення у виконання іноземних арбітражних рішень; 4) обмежити способи захисту [15; С. 415].

Відповідно до статті II.3 Нью-Йоркської конвенції, суд має право розглянути, чи є сама арбітражна угода дійсною, чи втратила вона чинність або чи може вона бути виконаною. Якщо це не так, то сторони будуть направлені назад в арбітраж. Наприклад, якщо одна зі сторін прагне завершити арбітражний розгляд відповідно до арбітражної угоди, відповідач може ініціювати судовий розгляд по суті справи, хоча він погодився на арбітраж. Саме в подібних випадках стаття II.3 з Нью-Йоркської конвенції може мати відношення і буде пов'язана з тим, як добре підготовлене арбітражне застереження.

Стаття II.3 Нью-Йоркської конвенції добре працює в таких країнах, як Англія і Швейцарія, де питання юрисдикції часто остаточно вирішені на самій ранній стадії за допомогою «паралельного судового контролю». В Англії, наприклад, сторона, яка бажає ініціювати арбітражний розгляд, може звернутися в суд для судового розгляду, у той час як спір передається в арбітраж. Проте, державний суд не втручатиметься з власної волі – тобто відповідач повинен попросити про відстрочку розгляду у суду. І судовий розгляд не закривається, і таким чином може бути «відновлений» на пізній стадії [16; С. 21].

Виходячи з наведеного кожна країна-учасник Конвенції самостійно визначає допустимість справ до розгляду спорів у міжнародному комерційному арбітражі, тобто їх арбітрабельність. Велику роль у цьому питанні відіграє вибір сторонами матеріального і процесуального права, за яким буде вестись розгляд справи в арбітражі. Оскільки ґрунтуючись на цих положеннях, буде вирішуватись питання щодо допустимості спору та його арбітрабельності та подальше виконання арбітражного рішення.

У свою чергу, ч. 2 ст. 1 Закону України “Про міжнародний комерційний арбітраж” визначає, що до міжнародного комерційного арбітражу можуть за угодою

сторін передаватися: спори з договірних та інших цивільно-правових відносин, що виникають при здійсненні зовнішньоторговельних та інших видів міжнародних економічних зв'язків, якщо комерційне підприємство хоча б однієї із сторін знаходиться за кордоном, а також спори підприємств з іноземними інвестиціями і міжнародних об'єднань та організацій, створених на території України, між собою, спори між їх учасниками, а так само їх спори з іншими суб'єктами права України [5].

Найкращим способом стимулювання та поширення застосування арбітражу, як альтернативного способу вирішення спорів, була б позитивна практика судового схвалення арбітражних рішень та чітка дієва процедура реалізації арбітражних рішень. Адже універсальність та добровільність АВС, доповнені обов'язковістю судових актів, могли б утворити досить ефективний та стійкий союз [2; С. 165].

Висновки:

- засоби альтернативного врегулювання спорів надають можливість використання різних методів, які найкраще враховуватимуть інтереси сторін та їх вимоги в залежності і з урахуванням сутності спору;

- Аналіз застосування АВС на практиці вказує на переваги: базуються на договірній основі, що зумовлює добровільність їх застосування та мирний шлях врегулювання; можливість сторін самостійно та повноцінно контролювати процес; можливість застосування комбінації наведених засобів або їх послідовне використання;

- аналіз застосування АВС на практиці вказує на недоліки: високий ступінь залежності ефективності від співпраці сторін спору; відсутність легальної і явної підтримки з боку законодавця; складність застосування процедури при наявності багатьох сторін спору; велика ризиковість при виборі посередника;

- правові норми щодо альтернативного (позасудового) вирішення спорів закріплені на законодавчому рівні у країнах з високим рівнем економіки;

- більш ефективному застосуванню АВС сприятиме максимально можлива за існуючих обставин визначеність сторін

щодо матеріального і процесуального права, за яким буде вестись розгляд ;

- дієвість АВС підтверджена практикою їх застосування, може бути більшою, у разі законодавчого закріплення (або підтвердження) такого рішення судовим актом у випадках, коли учасники звертатимуться до судових органів для їх примусового виконання.

Література

1) Біда К. М. Міжнародний комерційний арбітраж: до питання щодо сутнісної характеристики // Вісник Юридичні науки. – 2011. – № 1. – С. 144-148;

2) Бондаренко-Зелінська Н. Л. Запровадження альтернативних способів врегулювання спорів: європейський досвід для України // Приватне право і підприємництво. – 2009. – № 8. – С. 162-165.

3) ДИРЕКТИВА 2008/52/ЄС ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ від 21 травня 2008 р. Про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах // Офіційний вісник Європейського Союзу 2008. – L136/3.

4) Конвенція про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень // Офіційний вісник України 2004 р., № 45, стор. 329, стаття 3004.

5) Закон України Про міжнародний комерційний арбітраж : Закон України від 24.02.1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 25. – стаття 198.

6) Землянська В. Вивчення досвіду Польщі у сфері медіації // Право України. – 2004. – № 3. – С. 135-137.

7) Квасніцька О. О. Міжнародний комерційний арбітраж як альтернативний спосіб вирішення спорів у сфері будівництва // Науковий Вісник міжнародного гуманітарного університету. – 2012. – № 3. – С. 68-72.

8) Козирєва В.П., Гаврилішин А.П. Медіація як альтернативний спосіб вирішення господарських спорів // «Малий і середній бізнес (право, держава, економіка)». – 2011. – № 1-2 – С. 122-128.

9) Паладій М.В. Альтернативне вирішення спорів у сфері інтелектуальної власності в Україні // Вісник Хмельницького ін-

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена аналізу переваг та недоліків існуючих загальноприйнятих альтернативних засобів врегулювання спорів, які застосовуються в Україні та країнах ЄС за участю суб'єктів приватно-правових відносин.

SUMMARY

This article is devoted to the analysis of the advantages and disadvantages of the existing conventional alternative dispute resolution methods, which are used in Ukraine and EU countries with participation of the private subjects.

ституту регіонального управління та права. – 2004. – №.1-2 (9-10). – С. 93-97.

10) Побірченко І.Г. Діяльність міжнародного арбітражу в Україні та його міжнародні зв'язки // Право України. – 2011. – № 1. – С. 8 – 21.

11) Притика Ю. Д. ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ УЧАСНИКІВ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН В ТРЕТЕЙСЬКОМУ СУДІ : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : спец. 12.00.03 « цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Притика Ю.Д. – Київ. – 2006.

12) Розман Ю.В. Медіація як альтернативний спосіб вирішення приватно-правових спорів // Актуальні проблеми політики. – 2013. – № 49. – С. 245-256.

13) Севастьянов Г. Методы альтерна-

тивного разрешения коммерческих споров / Г. Севастьянов // Российская юстиция. – 2001. – № 6 – С. 14-17.

14) Типовий закон ЮНСІТРАЛ щодо міжнародного торговельного арбітражу ООН; Типовий закон, Міжнародний документ від 21.06.1985. [Електронний ресурс]: режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/card/995_879

15) John W. Garman Alternatives in international dispute resolution // Lawyering in the international market / general editor, Dennis Campbell; editor Bryan Birkeland. – 1999. – P. 411-417.

16) Kenneth R. Adamo Overview of international arbitration in the intellectual property context. – 2011 [Електронний ресурс]: режим доступу: <http://www.globalbusinesslawreview.org/wp-content/uploads/2011/12/gAdamo.pdf>